

IŠ PLATELIŲ PRAEITIES

Plungės rajone yra gražių vietovių, kalnuotas reljefas išvogtas upėmis ir upe-
liais, čiurlenančiais tarp krantų „vainikais nupintų“, kaip Maironis rašė. Platelių kraštas
su savo ežerais ežerėliais, skendinčiais miškų miškelių žalumynuose – pats gražiau-
sias. Jis taip mėgstamas plungiškių ir visų žemaičių. Ir ne tik jų, bet ir visų Lietuvos
gyventojų, ir tų, kurie aplanko Žemaitiją ir jos pajūrį. Tik nemėgo vietiniai gyventojai
feodalų Šveželių, kurie čia viešpatavo beveik pusantro šimto metų.

Plateliuose nuo seno buvo dvaras, kuriam buvo pavaldus Platelių miestelis ir visa
kaimų virtinė, nusitęsusi iki pat dabartinės Kartenos geležinkelio stoties (Kūlupėnų
kaimas). Iš išlikusio 1585 m. inventoriaus, sudaryto perduodant Platelių valdą (vals-
čių) vyriausiajam Lietuvos raštininkui Vaitiekui Stabrovskiui, matyti, kad tai valdai,
be miestelio, priklausė 18 kaimų. Tie kaimai buvo suskirstyti į keturias seniūnijas:
Stirbaičių, Babrungėnų (arba Kepurėnų), Reketės ir Imbarės. Pirmosios dvi seniūni-
jos priklauso dabartiniam Plungės rajonui, o kitos dvi – Kretingos rajonui.

Po III Lenkijos-Lietuvos padalijimo (1795 m.) Platelių valdą caras Pavlas I (1796–
1801) padovanojo svetimšaliui grafiui Marie Gabriel Florent Auguste de Choiseul-
Gouffier (Marijus Gabrielis Florentas Augustas de Šuazelis Gufjė), kurio šeima ją
valdė iki pat baudžios panaikinimo. Po to Choiseul-Gouffier šeima valdė Platelių
dvarą ir naujai sudarytus Šalyno ir Atvardavo dvarus (dabartinis Kretingos rajonas).
Mat baudžios panaikinimo įstatymas feodalams sudarė sąlygas ne tik padidinti dvaro
žemės plotus, bet ir įkurti naujus dvarus iš valstiečiams priklausiusių žemių. Grafiui
Choiseul-Gouffier be jokių pagražinimų buvo vadinami *Šveželiais*.

Pirmasis iš tų Platelių valdos savininkų Marie Gabriel Florent Auguste de Choi-
seul-Gouffier buvo gimęs 1752 m. Paryžiuje. Jo pirmtakai buvo kilę iš Šuazelio (Choi-
seul) vietovės Aukštutinės Marnos departamente (ten prasideda Marnos upė, kuri Pa-
ryžiuje įteka į Seną), pietinėje Lotaringijos dalyje. Pagarsėjo jis išleista knyga apie
keliones po Graikiją. 1783 m. buvo išrinktas Prancūzijos mokslų akademijon. 1784 m.
– paskirtas pasiuntiniu Turkijoje, 1789 m., kilus Prancūzijos Didžiajai revoliucijai,
jis metė savo darbą ir išvažiavo į Rusiją. Jį labai maloniai sutiko ir priėmė Jekaterina
II (1762–1796). Rusijoje jis tapo Dailės akademijos prezidentu ir viešosios Peterbur-
go bibliotekos direktoriumi. Šias pareigas jis atliko nekaip, daug knygų prarado.
1802 m. grįžo Prancūzijon. Liudviko XVIII valdymo metu buvo ministru ir Prancū-
zijos peru. Platelių jis, žinoma, neatsisakė.

Augusto palikuonys niekuo nepasižymėjo: ir Oktavijus, ir po jo valdęs Aleksan-
dras, ir pagaliau Liudvikas, kuris 1940 m. pabėgo iš Lietuvos. Platelių dvarą pastara-

sis buvo pasidalijęs pusiau su savo seserimi Marija, kuri mirė prieš Antrąjį pasaulinį karą (palaidota Platelių bažnyčios šventoriuje).

Liudvikas buvo keistas žmogus. Gyventojai sakydavo, kad „jam ne visi namie“. Pavyzdžiui, pasamdė žmogų, kad tas nuvežtų jį į Darbėnų geležinkelio stotį. Tačiau su sąlyga: jei pavėluos į traukinį – nemokės vežikui suderėtos sumos. Važiuojant išspyręs terbą su avižomis – arkliai pašaru ir tik po kurio laiko tepasakęs. Žmogus bėgęs ieškoti terbos ir pavėlavęs laiku nuvažiuoti į stotį. Pamatys žmones vežant rąstus – ir užsipuls, kad jo mišką vagia. Argi jam svarbu, iš kur tie rąstai? Gyventojai su juo nesiskaitydavo, kartais net gąsdindavo.

Šalyno dvarą, sudarytą iš dalies Klausgalvų ir Nasrėnų kaimų žemių, bei Atvardavo dvarą, sudarytą iš dalies Barzdžių kaimo žemės, valdė Gerhardas, Aleksandro pusbrolis. Jis čia negyveno, dvarą tvarkė urėdas. Retkarčiais ir pats parvažiuodavo, daugiausia, žinoma, vasaromis. Rimtumu jis taip pat nepasižymėjo. Tuos dvarus pardavė prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Choiseul-Gouffier giminės atstovai visą laiką buvo Prancūzijos piliečiai.

Bendraautoris Juozas Mickevičius

Kibirkštis [Plungės r. laikr.]. 1972 09 02

Rankraštis yra LMA bibliotekos rankraščių skyriuje, A.Jucio fonde f. 285, b. 1304, l. 17–19

KUR BUVO ŠALYNO DVARAS

Feodalizmo laikais nemaža dabartinio Kretingos rajono dalis priklausė Platelių valdai. Iš 1585 m. Platelių valdos inventoriaus, sudaryto ją perduodant vyriausiajam Lietuvos raštininkui Vaitiekui Stabrovskiui, matyti, kad jai priklausė Platelių miestelis, dvaras ir 18 kaimų, padalytų į keturias seniūnijas.

Dvi iš tų seniūnijų – Reketės ir Imbarės – dabar įeina į Kretingos rajoną. Joms priklausė Kūlupėnai, Nasrėnai, Klausgalvai, Barzdžiai, Skaudaliai, Imbarė, Reketė (Gailaičiai) ir Žeimiai (Žabyčiai).

Po III Lenkijos-Lietuvos padalijimo (1795 m.) caras Pavlas I (1796–1801) Platelių valdą padovanojo prancūzui, iš savo tėvynės nuo 1789 m. revoliucijos pabėgu-